

Búvópatakok

WEKERLE SZABOLCS

De hát ki volt Rudolf Steiner? Netán valami újabb-féle ideológia kidolgozója? Kicsit gyanús, kicsit obskúrus... – írja kiváló, Álmodók és lidérces című könyvében Vekerdy Tamás, amikor felidézi, hogyan és mikor találkozott először Steiner nevével. (Az 1950-es évek elején egy lágymányosi lakásban egyébként, derül ki a könyvből, amelynek egyik parányi szobájában Török Sándor, az akkor már parkolópályára állított író tartott előadásokat érdeklődő fiatal embereknek – köztük a később a magyarországi Waldorf-iskolák megalapításában oroszlánrészt vállaló Vekerdy Tamásnak.)

De hát ki is volt Rudolf Steiner? 1861. február 27-én született Kraljevecben, vagyis Murakirályon, ezen az akkor Magyarországhoz tartozó kis településen. Édesapja az osztrák vasút alkalmazottja volt, fia születésekor éppen a Muraközben volt az állomáshelye. Itt, mint Életutam című könyvéből kiderül, Steiner – elsősorban a faluban tevékenykedő plébános révén – a magyarsággal is kapcsolatba került, valamennyire a nyelvet is értette, a közeli magyar falvakban hallott cigányzene pedig nagy hatást tett rá.

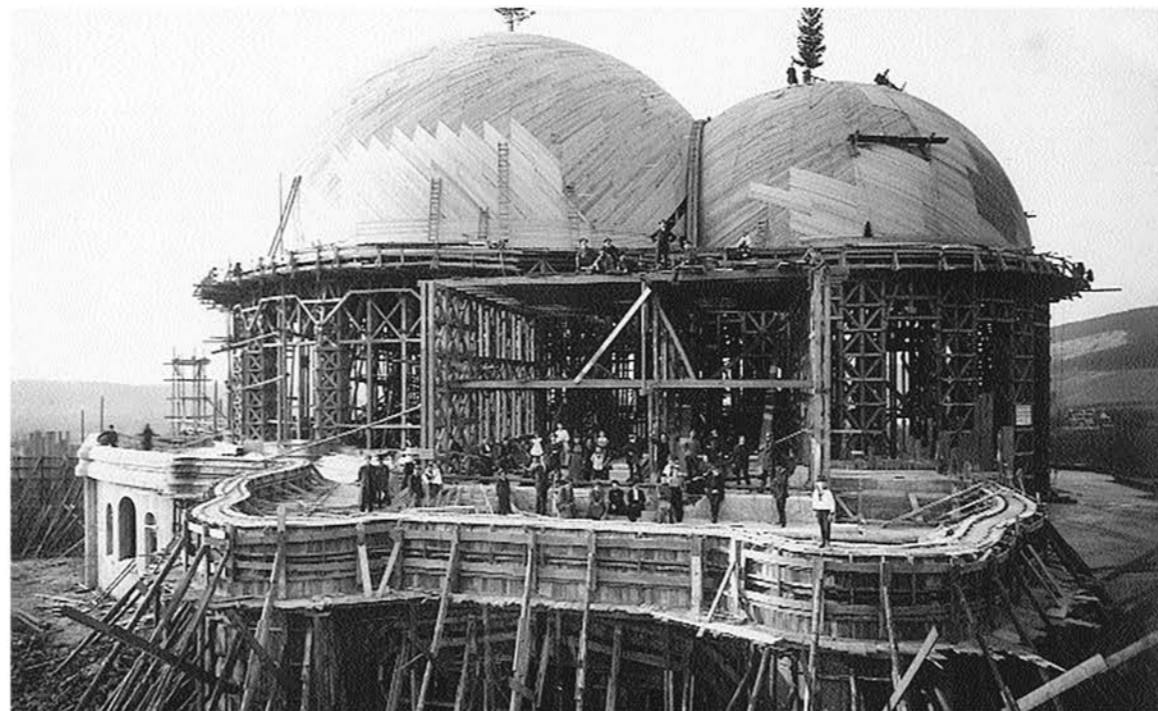
Nem volt akármilyen gyerek: mint a már idézett Vekerdy-írásban olvashatjuk, „a kisfiúnak a való világ volt idegenszerű, s a szellemi világ volt otthonos és könnyen átlátható. Olyanféle él-

Százhatvan éve, 1861. február 27-én született Rudolf Steiner, a XIX–XX. század egyik legizgalmasabb és legtitokzatosabb gondolkodója. Jelentős örökséget hagyott az utókorra, amelybe beletartozik az antropozófia, a Waldorf-iskolák és az euritmia, de áttételesen meg a DM nevű bolthálózat is.

mények töltötték ki ezt a gyerekkort, amelyekre az akkori tudomány még nem volt szava – jöllehet az emberiség múltjában és régmúltjában ezek közismert és evidens élmények voltak. Manapság egyesek bizonyára extra sensory perceptionról, mások telepátiás érzékelésről beszélnek”.

Különleges érdeklődése mellett a tanulásban is jeleskedett, elemtől harmadikos korában behatóan tanulmányozta a geometriát, negyedikes-ötödikes korában pedig filozófiai műveket olvasott, és hamarosan elmélyült Kant A tiszta ész kritikája című művében. Kitekintéssel érettségizett, majd gyakorlati szempontokat az elvontabbak elé helyező apja kérésére a bécsi műegyetemen kezdett tanulni.

Matematikában, biológiában, fizikában és kémiában is megállta a helyét, ám mindeközben nem hanyagolta el a szívéhez közelebb álló humán területeket sem. Önerőből megtanult görögül és latinul, áthallgatott az orvosi egyetemre, de járt németirodalom-, fi-

lozofia- és történelem-előadásokra is. Már középiskolásként számos tanítványa volt – ezzel egészítette ki a szűkös otthoni apanaszt. Huszonegy éves korában a német író és szerkesztő, Joseph Kürschner felkérte nemzeti irodalmi sorozata Goethéről szóló kiadásának szerkesztésére. Nem sokkal később Friedrich Nietzsche nővéreinek hívására a nagybeteg filozófus archívumát rendezte, ledoktorált filozófiából, nagy visszhangot kiváltó könyveket írt, köztük egyik fő művét, A szabadság filozófiáját.

Fényes karrier állhatott volna előtte a „hivatalos” tudományban, ő azonban másfelé indult el. „Ha a nagy újítók tanulmányozzuk, az újabb kori művelődéstörténetben (...) gyakran találjuk meg azt a pontot életpályájukon, amikor választhatnak, amikor dönteniök

A később leégett, majd más formában újraépített első Goetheanum, az antropozófia Svájcban álló központja

FORRÁS: WIKIPEDIA

kell: »a normális« tudományhoz – az »akadémikushoz« – alkalmazkodva haladnak-e tovább pályájukon, ahol már szép eredményeket értek el, vagy követve azt a belső szükségszerűséget, mely eddigi útjukon is vezette, de még eddig nagyobb eltérésre nem kényszerítette őket, most merészen elhagyják a hivatalos tudományosság kitaposott útját, és – ugrás a semmibe – töretlenül továbbhaladnak arra, amerre a belső felismerések alapján haladniuk kell, nem törődve a külső követelményekkel” – olvassuk Vekerdy-nél.

Ha Steiner akkor nem ezt az utat választja, ma alighanem je-

lentős, de nem különösebben izgalmas tudósként emlékeznénk rá. Így viszont olyan örökséget hagyott hátra, amely 1925-ben bekövetkezett halála óta újabb és újabb generációkat inspirált. A hely szűkössége miatt szinte csak felsorolni van módunk azokat a területeket, amelyek önmagukban tanulmányokat érnek. Ott van az 1919-ben a stuttgarti Waldorf cigarettagyár munkásgyerekei számára alapított Waldorf-pedagógia, amely ma messze a legnépszerűbb alternatív oktatási módszer, világsszerte több mint 1200 iskolával. Az antropozófus orvoslás ma is sokak által alkalmazott módszer. A biodinamikus – vagyis a mezőgazdasági egységet összefüggő egészség tekintő, és ennek megfelelően alakító – gazdálkodásból származó termékek a bioszeg-

mensben a legkeresettebbek közé tartoznak. Az euritmia (az elnevezés a görög „jó, szép” és „ritmus” szóból származik) egy Steiner által kezdeményezett mozgásművészet, amelynek számos kedvező élettani hatása van, a gyógyeuritmia pedig komoly gyógypedagógiai módszernek számít. Léteznek ezenkívül „antropozófus” vállalkozások is – a legismertebb talán a DM, vagyis a Drogerie Markt, de jól csengő név a vállalati világban a Weleda is. Steiner hagyatéka továbbá a Keresztény Közösség nevű egyház is.

És persze ott van az antropozófia, az összes eddig felsorolt részterület alapjául szolgáló rendszer. Ez a szellemi mozgalom Rudolf Steiner legösszetettebb és máig legvitatottabb alkotása. De mi ez voltaképpen?

– Az antropozófia sokféleképpen definiálható. Talán az egyik legjobb meghatározás: az érzékszervekkel nem tapasztalható világ tudományos megközelítése, a lelki és szellemi jelenségek vizsgálata természettudományos módszerek alapján – mondja Varga-Szemes László, a Magyar Antropozófiai Társaság képviselő-testületének tagja. – Ez a mai ember számára nagyon ingoványos terület, hiszen azt állítjuk, hogy Steiner nyomán tudományos módszerekkel és apparátussal vizsgálhatjuk az öt érzékszervünk által nem érzékelhető dolgokat, ezen belül a szellemvilágot is. Az antropozófia emellett megismerési és önfejlesztési út is, amely lehetőséget ad arra, hogy az ember egyre kifinomultabb képességeket tudjon fejleszteni a nem látható jelenségek megfigyelésére.

A kérdésre, hogy ki volt Rudolf Steiner, Varga-Szemes László szerint nagyon sokféle választ kap-

nánk még az öt ismerők között is. Van, aki az emberiség nagy tanítójának tartja, más afféle gurunak. Ő maga a „Scientist of the Invisible”, vagyis „a láthatatlan tudósa” kifejezést tartja a leginkább találónak.

Ákárhogy is, Steiner műve annak ellenére él és virul, hogy az elmúlt száz évben sokszor számított nemkívánatosnak, és bizonyos helyeken – épp a cikkünk elején említett „obskúrisága” okán – ma is számos kritikusa, ellenzője akad. Magyarországon az 1930-as években zárt be az első Waldorf-iskola, majd a köréje csoportosuló szellemi kör a második világháború után

Rudolf Steiner

FORRÁS: WIKIPEDIA

végképp szellemi „illegitímásba” vonult. Ám Steiner gondolatai búvópatakként, kis társaságokban terjedtek a kommunizmus leg-sötétebb éveiben is, hogy a rendszerváltáskor újra utat találjanak maguknak. Olyannyira, hogy ma az egyik leginkább kézzelfogható steineri örökség, a Waldorf-pedagógia lakosságszámra vetítve épp hazánkban számít világszinten is az egyik legnépszerűbbnek.